

KIJKEN NAAR KEUZES: Een blik op de blik op het werk van Griet Moors door Thibaut Verhoeven

Het is verrassend om te zien hoe het oeuvre van Griet Moors de laatste jaren geëvolueerd is van een sterke focus op 'schilderkunst pur sang', naar een genereuze openheid, die hoe dan ook nog steeds zeer schilderkundig geïnspireerd blijft. Bij vele schilders is veelal het omgekeerde het geval, en vernauwt de blik zich blijvend op het schilderij, als venster op verf en al dan niet schilderkundige werkelijkheid. Zo niet bij Griet Moors. In haar geval lijkt haar artistieke evolutie zich expliciet te concentreren rond een lijn, die een aantal jaar geleden vertrok vanuit het kijken naar schilderen met een schildersblik, en die tot op de dag van vandaag nog steeds verder evolueert richting het kijken naar schilderen met een architectonische blik. Hierbij richt ze niet langer de blik van de toeschouwer op het schilderij, maar trekt ze die hoe langer hoe meer de omringende ruimte in. Dit is voor een schilder een uitgesproken moeilijke en conceptueel uitdagende demarche.

Immers, een 'klassiek' schilderij bestaat nooit echt in de werkelijkheid, het verbeeldt steeds een werkelijkheid, en is dus altijd gebonden aan een bepaalde symboliek.

De schilderijeninstallaties van Griet Moors staan op zijn minst gedeeltelijk in de werkelijkheid, simpelweg omdat ze deels sculpturaal van aard zijn. Hierdoor combineert Moors op subtiele wijze de symbolische blik van de schilder met de meer rationele, niet noodzakelijk naar iets anders verwijzende blik van de beeldhouwer, en bekomt ze bij de toeschouwer een zelden geziene verwarrende switch in perceptie, die constant gedwongen wordt te laveren tussen symboliek en semiotiek enerzijds, en pure fysicaliteit en tactiliteit anderzijds. De werken van Griet Moors maken de kijker bewust van het letterlijk schizofrene aspect van het kijken naar kunst, en dit op een andere, meer radicale manier dan doorgaans het geval is bij de perceptie op vele andere, jonge hedendaagse kunst. Vele jonge hedendaagse kunst beroept zich m.i. teveel op een 'all over' blik, die lijkt te zijn ingegeven door de hedendaagse, overgeïnformateerde, razendsnelle en focusloze beeldenmaatschappij, waarin het onvermogen tot keuzes maken tot de orde van de dag behoort. Het is een verkrampde 'en/en blik', die de eindeloos aangeleverde interpretatiemogelijkheden van het kunstwerk gretig in zich opslokt, tot op het punt van oververzadiging, met een mentale leegheid tot gevolg. De blik die het werk van Griet Moors ons biedt, lijkt me eerder een soort 'of/of blik' te zijn, die de kijker dwingt tot kiezen, focussen, terugkeren naar het volgende kijkpunt, om dan weer van voren af aan terug te moeten kiezen. Het verschil met de vormen van 'kijkkeuzestress' die ons door de tegenwoordige hedendaagse kunstwereld worden opgedrongen, is dat de 'stress' die ontstaat bij het kijken naar Moors' werk, een gezonde vorm van keuzestress is. Je wordt als kijker immers geconfronteerd met de keuze zelf, en niet met het verdrinken in de overdaad eraan. In deze kunsttijden, waarin er een soort van dictatuur van het contextkijken heerst, en waarin elke toeschouwer het gevoel krijgt dat hij zich steeds moet verdiepen in de context en de semiotiek van een kunstwerk alvorens het adequaat te kunnen lezen, geeft het werk van Griet Moors de kijker de spontane rust om zich op een door de kunstenaars aangeboden aantal kijkmogelijkheden, te kunnen focussen op zijn eigen interpretatie, met en/of zonder context.

Eén van de oorzaken voor deze unieke, merkwaardige, maar relevante kijkkrust in het werk van Griet Moors, lijkt me ontegensprekelijk het architecturale element te zijn. Reeds van in haar vroege schilderijen tot in haar laatste schilderkunstige installaties speelt Moors – overigens zelf van opleiding architecte – steeds weloverwogen, zelfs behoedzaam met expliciet ruimtelijke elementen als perspectief, uitzicht, voor- en achtergronden en architecturale ruimtelijke elementen, zowel in verfaanbreng als in driedimensionaal sculpturaal werk. Deze ruimtelijke elementen zijn veelal abstract, soms semi-figuratief, soms expressief en soms fundamenteel, maar steeds lijken ze te bogen op het cruciale architecturale principe van het zoeken naar evenwicht tussen diverse (schaal)verhoudingen.

Het feit dat architectuur meestal een discipline 'in opdracht' is, die de bewoner een maximum aan leefcomfort en fysiek evenwicht poogt te bieden, lijkt gedeeltelijk ook op te gaan voor de schilder- en installatiekunst van Griet Moors. Ook hier krijgt de toeschouwer een ruimtelijk evenwicht aangeboden, waarin hij in alle rust en comfort kan kijken, beschouwen en interpreteren, zonder – zoals in vele hedendaagse kunst – semiotische of intellectuele druk van buitenaf. Griet Moors verstaat de kunst om de kijker net voldoende 'tools' aan te reiken om tot een bevattelijke interpretatie van het werk te komen, zonder dat hij zich niet betrokken of 'leek' dient te voelen. Deze kwaliteit valt duidelijk af te lezen in de regie qua 'kijkrichting' die in vele van Moors' werken aanwezig is. Ze worden opgebouwd op een manier dat de toeschouwer zich onmiddellijk – bewust of onbewust – bewust wordt van een bepaalde kijkrichting, die hij kan of mag – ook hier wordt hem de rustige vrije keuze gelaten! – bewandelen. In dit verband vertoont het oeuvre van Griet Moors wel wat mentale verwantschap met de vroege schilderijen van Koen Van Den Broek, en met het 'schilder-installatie-werk' van Franky D.C uit de late jaren 1990. Bij Griet Moors echter, wordt het kijken op een meer formele manier benaderd, steeds vertrekkend vanuit het schilderij of de installatie als object, als ding, alsof het 'gebruiksklaar tot kijken' gemaakt werd. In die zin bezit haar werk een aantal referenties met design. Daar waar design het gebruiksgemak combineert met het esthetisch genot van de gebruiker, verbindt Moors echter het kijkcomfort met een esthetisch genot dat ontwrichtend werkt, en dat dus bewust naar kunst overhelt. De esthetische ervaring in het werk van Griet Moors ligt vervat in het feit dat ze een 'twilight zone' voor de toeschouwer installeert, waarin hij kan twijfelen en reflecteren over wat de esthetiek van deze kunstwerken zou kunnen zijn. Ze laveren tussen clean en heftig, tussen ontworpen en verworpen, tussen abstract en figuratief, tussen irritant en aangenaam. En het fijne hieraan is; *it's all fine*. Hoewel Griet Moors de blik op een architecturale manier benadert, zit de consequentie in haar werk tevens vervat in het feit dat ze eveneens vanuit een uitgesproken schilderkundige affiniteit vertrekt bij het concipiëren van haar installaties. Hierbij kijkt ze voorbij de grenzen van het medium – niet enkel verf en doek, maar ook prints, objectstrouvés en andere materialen passeren de revue – zonder het discours op schilderkunst daarbij uit het oog te verliezen. Dit discours heeft alles te maken met tactiliteit en lichamelijkheid, en weert elke onnodige intellectualistisch-semiotische benadering. Combineer dit met een voor deze tijd unieke vorm van kijkkrust en keuzevrijheid, en men verkrijgt een blik op een relatief jong oeuvre, dat zichzelf, binnen deze rust, alle relevante tijd gunt om zich op een volhardende en gezond 'trage' manier verder te ontwikkelen.

Thibaut Verhoeven, Gent, 2016

Thibaut Verhoeven (°Antwerpen, 1977) studeerde Kunstgeschiedenis aan de Universiteit van Gent (BE), naast een opleiding Cultuurmanagement. Hij werkte tot 2004 als onderzoeker en assistent-curator bij het Museum Dhondt-Dhaenens in Deurle. Sinds 2005 is hij werkzaam bij S.M.A.K. (Stedelijk Museum voor Actuele Kunst, Gent), eerst als curator van solotentoonstellingen, en tegenwoordig als historisch onderzoeker en curator van de eigen collectie. Daarnaast is hij ook essayist en criticus.